

Sulyos vádak egy járásbírósi tárgyaláson Gyurgyevics István szegedi szerb plébános ellen

**A bíróság átfutta a tárgyalási jegyzőkönyvet az ügyészséghez
mert a plébános ellen hűtlenség és nemzetgyalázás gyanúja
merült fel**

(A Délmagyarország munkatársától.)
Hétfőn reggel a járásbírósi földszinti nagytermében kezdtek tárgyalni azt az érdekes pert, amelynek főszereplője Gyurgyevics István szegedi görögkeleti vallású szerb plébános. A bíróság a nagy érdeklődésre való tekintettel nyitotta meg a nagytermet. A hallgatóság padsoraizsufolásig megteltek, főleg a görögkeleti magyar egyházközség tagjaival, akik feszült érdeklődéssel figyelték a per egyes, érdekesítő mozzanatát. A per vádlottja Brczan Dusan deszki lakos volt, akit Gyurgyevics jelentett fel

vallás elleni vétség és rágalmazás
miatt.

A vád szerint Brczan a papi ornátusban papi funkciót teljesítő plébánost a templomban felelősségre vonta, a templom előtt pedig azt mondta rá, hogy átkozott legyen.

Dr. Szalay Zoltán járásbíró már egy ízben tárgyalta ebben az ügyben. A vádlott akkor elmondotta, hogy Gyurgyevics a deszki templomban nem akarta a leányát megáldoztatni; ezért vonta őt felelősségre. A vád másik pontját illetően csak annyit mondott, hogy átkozottak legyenek azok, akik ilyeneket csinálnak. Előadta még Brczan, hogy a plébános a fiát szerb területre szöktette, ezért a főszozabíró 30 napi elzárásra ítélte, ezt később az alispán 300 pengőre változtatta át. A plébános őt azért üldözi — Tolytatta a vádlott —, mert jó viszonyt tart fenn Dákits görögkeleti magyar plébánossal, akit ők papjaik sorából, magyar érzése miatt, kizártak.

A bíróság az első tárgyaláson

részletes bizonyítást

rendelt el. Dr. Török Béla, a védő felolvasott egy nyilatkozatot, amelyet egy lórési ember adott. A plébános ugyanis 1923-ig lórési plébános volt. A nyilatkozat szerint a plébános ennek az embernek a fiát is átszöktette Szerbiába. A védő letette a bíróság asztalára a plébános lórési naplójának fotókópiáit, melyek arról szólnak, hogy a plébános kérte felvételét a szerb hadseregbe. A plébános Lórén bevezette a szerb nyelvet és a szerb naptárt a forradalom alatt. Kérte Jelsics utasztatását és Tessin György tiszthelyettes kihallgatását arra vonatkozólag, hogy a plébános őket a szerb hadseregbe akarta átszöktetni.

Gyurgyevics István a valóságbizonyításhoz hozzájárult.

A hétfői napon került sor a bizonyítás lefolytatására. Gyurgyevics plébános a tárgyalás megnyitása után kijelentette, hogy Brczan ellen csak az átkozott legyen kifejezésért tartja fenn a vádját. Zárt tárgyalást kért.

Dr. Török Béla védő a vádelejtést tudomásul vette, azonban a valóság bizonyítására előterjesztett kérelmét teljes egészében fenntartotta. Dr. Liszkay Loránd ügyész is csatlakozott a valóság bizonyításának lefolytatásához, mert közérdekből látja szükségesnek az ügy tisztázását. Az ügyész a zárt tárgyalás elrendelését nem látja indokoltnak, ezért ellenzi is.

Gyurgyevics plébános ezután újabb kérelmet terjesztett elő. Kijelentette, hogy a valóság bizonyítását most már ellenzi, mert a vádja első részét elejtette, a megmaradt vádra nézve pedig nem lehet helye a valóság bizonyításának.

A bíróság azonban elrendelte a valóság bizonyítását

azzal az indokolással, hogy éppen a sértettnek áll érdekében, hogy az ellene, mint pap ellen emelt vádakat a bíróság a nyilvánosság előtt tisztázza.

Elsőnek dr. Mátyás Samu rendőrkapitányt hallgatta ki a bíróság. Elmondotta, hogy a múlt év december 17-én telefonon felhívta őt a plébános és elmondotta, hogy az egyetemi ifjúság egy ízben már az istentiszteletet megzavarta a Himnusz elénekkelésével. Most ismét másvallású egyetemisták vannak a templomban, lehet, hogy megint készülnek valamire, segítséget kért. Ő erre két detektívet küldött a szerb templomba, de ott nem történt rendzavarás.

Tessin Zagorka 25 éves tanítónő volt a következő tanu. Elmondotta, hogy 1929-ben szerb felekezeti iskolánál volt alkalmazva. Zubkovic püspök szerb nyelvű könyveket küldött neki, de ő azokat fel sem vágta. Az egyik könyvből Gyurgyevics maga tanította a hittant,

az órákon azonban nem tapasztalt magyarellenességet.

1930-ban felkeresett újsziventiváni íródam-ban a sértett — folytatta vallomását a tanítónő — és akkor azt a kijelentést tette, hogy a szerbek hamarosan nemcsak Újszegeden, de Szegeden is benne lesznek.

— A plébánost mindig magyarellenességgel ismertem. 1930-ban Deszken tanítottam. A gyerekekkel március 15-iki ünnepélyt akartam rendezni és meghagytam nekik, hogy magyar nemzeti színű szalagot tüzzenek ki. Az akkori szerb pap, László Szvetozár kinevelte az egyik kisleányt, a harangozó, Adomovics Zsóka pedig letépte róluk a szalagot. Engem lemondásra kényszerítettek a következő évben, nehogy alkalmam legyen még egy március 15-ikét tartani. Ezt maga Zubkovic püspök mondotta nekem. Amíg alkalmam voltam, mindig más és más helyre dobáltam azzal, nehogy alkalmam legyen a gyerekeket megmagyarosítani.

Tessin Zagorkát a bíróság vallomására megeskette.

Ezután az ügyész kérelmére magát Gyurgyevics plébánost hallgatta ki tanuként a bíróság. Brczanra vonatkozó vallomása után a bíróság felfutatta előtte

a lórési plébánossága alatti napló-jegyzeteinek fényképmásolatait

számszerint tíz darabot. Az egyikben benne van, hogy a szerb hadseregbe kérte felvételét. A plébános kijelentette, hogy addig, ameddig az eredeti naplót nem mutatják fel előtte, nem tud nyilatkozni, hogy azokat ő írta-e, vagy sem. Az írásokat hamisítani is lehet. Az eredeti napló annakidején eltűnt a plébániáról. Azt a naplót ő vezette sajátkezűleg. Nem emlékezik arra, hogy kérte volna felvételét a szerb hadseregbe, mert annakidején több helyre pályázott. De megfelel a való-

ságnak, hogy június 28-án, Szent Vid napján,

a rigómezei esata évfordulója alkalmából istentisztelet van a szerb egyházban, ő azonban soha Péter királyról szentbeszédet nem tartott.

Azt sem mondotta soha, hogy a szerbek bejönnek Szegedre.

Az ügyész itt megemlítette, hogy véleménye szerint

a háttérben a szerb és a magyar egyház viszállya húzódik meg.

— Tessék vigyáznia! — szólt közbe a plébános —, az nem egyház.

— Az engem most nem érdekel — válaszolt az ügyész. De viszont adatok vannak arra, hogy ön a magyar egyház megalkulását ellenzi. Igaz-e?

— Nem felel meg a valóságnak. Örülök, hogy itt, a nyilvánosság előtt elmondhatom véleményemet. Ha lehet orosz, szerb, görög egyház, lehet magyar is, de csak az evolúció útján. A legfontosabb, hogy

csak felszentelt pap végezhet nálunk papi funkciót.

Eppen ezért még nincs görögkeleti magyar egyház hivatalosan, csak lesz. Dákits Mihály reverendában jár ugyan, de nem lelkész.

— Igaz-e — kérdezte tovább az ügyész —, hogy ön Kecskeméten kijelentette, hogy nem hajlandó magyarul misézni?

— Nem igaz.

— Igaz-e — folytatta az ügyész —, hogy a forradalom alatt, amikor ön lórési plébános volt, bevezette a szerb nyelvet, azt kötelezővé tette és visszaállította az őszéri naptárt is.

— Ez így nem igaz. A hívek kérésére tettem, mert forradalom volt, mert gyilkoltak. Egyébként ezért a szereplésemért katonai körök igazoltak. Az erről szóló, most felmutatott jegyzőkönyvmásolatra nem tudok nyilatkozni, mert már megszűről látom, hogy az Dákits írógépén készült.

— Igaz-e — kérdezte az ügyész —, hogy őnt kivándorlásra való csábítás miatt elítélték.

— Ez igaz, de még nem jogerősen. A Brczan-fiu akart átmenni, én csak ajánlólevelet adtam egyik papkollégámnak.

— Önnek van egy fia. Hol végezte az iskolát? — folytatta az ügyész.

— Itt, Szegeden.

— Van egy leánya, az hol tanult?

— Zimonyban végezte a tanítóképzőt.

A plébánost egyelőre nem eskették meg vallomására.

Ezután került sor a két legérdekesebb tanuvallomásra. Jelsics Szilárd őrmester tanu elmondotta, hogy édesapját, aki Zimonyban vasutas volt, el akarták a szerbek mozdítani, azért, mert ő és öccse itt vannak Magyarországon. Szülei azt kérték, hogy szereljen le és menjen haza. Hajlandó volt erre, de a leszerelés nem sikerült.

— Beszélgetés közben Gyurgyevics azt ajánlotta — vallot tatovább —, hogy ne várjam meg, míg leszerelnek, szedjem össze holmimat és ő majd átjuttat a határon.

Felküldött egy levéllel a szerb követségre, ahol azt mondták, hogy szökjem meg.

ezután arról érdeklődött, hogy milyen a helyzet a hadseregben. Erre természetesen nem adtam választ. Amikor egy év múlva édesanyám átjött hozzám, a plébános azt mondotta édesanyámnak, hogy mehettem volna, ha akartam volna. Szűriem azóta úgy haragszanak rám, hogy nem is leveleznek velem. Amikor nőül-